

Otázky pro filosofa

Slova o nepohodlnosti pravdy, kterou nelze si ochočit a předmětně vlastnit – pravdy, pod jejíž perspektivou žijeme – to byl dojem, který na mne nejvýrazněji působil při přednášce dr. Ladislava Hejdánka (nyní docenta filosofické fakulty Karlovy univerzity, dříve předního zakladatele Charty 77, podvkrát jejího mluvčího, rovněž vězněného, blízkého spolupracovníka nynějšího prezidenta Václava Havla z období jeho disidence).

Problematictější je pro mne osobně jeho vidění v přesahu do teologie, jiného možná zamrazí jednostranný pohled na církev. Avšak i tento hlas by měl pomoci k promýšlení našich vlastních stanovisek. S tímto záměrem jsem dr. L. Hejdánkovi položil několik otázek:

1. Jste takříkajíc na straně vítězů. Nehrozí vám sebezahleděnost, zadostiučinění?

O žádném velkém vítězství nemůžeme mluvit, daleko spíše bychom si měli uvědomit, že jsme všichni ne-li poraženi, tedy velmi těžce poškozeni. Na pocity vítězství není doba vhodná.

2. Pro faráře je těžko myslitelná vazba na politickou stranu, alespoň její stálá a jednoznačná podpora. A pro filosofa?

Mám za to, že filosof může pracovat také ve straně, ale pouze v takovém případě, že strana nechce určovat směr a cíl jeho filosofování.

3. Nevyplývá z vašeho pohledu, že filosof nesmí být závislým na obci, kdežto politik nemůže být na obci nezávislým?

Politik je stejně závislým na obci jako filosof; filosof si nesmí dělat iluze, že by obstál bez obce a bez porozumění spoluobčanů. Rozdíl je v tom, že filosof nepovažuje obec za poslední instanci pro své filosofování.

4. V čem vidíte specifikum křesťansky orientovaných filosofů?

Mají tu výhodu, že rozumějí konci metafyziky a možnosti, snad i nutnosti navazování na předfilosofické hebrejské myšlení.

5. Je pro vás Ježíš Kristus inkarnovaná pravda?

Pravda jako ryzí nepředmětnost rozhoduje o všem a vítězí nade vším. Musí se inkarnovat, ale zároveň zůstává v platnosti nad každou svou inkarnací.

6. A co Bůh, jako ten, který jest (či nejvlastněji je vůči všemu, co jest)?

Mám za to, že Bůh nesmí být chápán jako jsoucno. Už Rádl to tak formuloval. Vlastní jméno Boží, Jahve, musí být překládáno po mém soudu: Jsem, který budu.

7. V čem se nejvlastněji zrcadlí váš křesťanský postoj?

Mým životním tématem je otázka možnosti filosofické reflexe toho, čemu Ježíš a jeho nejbližší říkali „víra“. To je totiž něco docela jiného, než čemu tak říkáme my.

8. Je zde určitá návaznost na J. L. Hromádku a E. Rádla?

Ve svém myšlení jsem byl nejvíc ovlivněn Rádlem a pak Hromádkou 20. a 30. let.

9. Oba často zaujímali postoje k dění ve společnosti a církvi, například v Křesťanské revue a Kostnických jiskrách.

Byl jsem a ještě jsem otřesen neuvěřitelnou neschopností nejen vedení církve, ale i velké většiny členů církve vůbec pochopit vlastní viny v posledních desetiletích. Připomíná mi to farizeje, které odhalil Jan Křtitel jako plemeno ještěrců.

10. Na závěr snad slovo ke společenské situaci: Co byste vzkázal Čechům a Slovákům?

Musíme si dát pozor, abychom se na Evropě (západní) nechtěli jen přiživit. Máme povinnost přinést sebou také nějaké svoje věno. Jediné věno, které můžeme přinést, můžeme načerpat z odkazů svých duchovních dějin.

Děkuji za rozhovor.

Jan Kašper